

Działalność regulacyjna Prezesa UKE a konkurencyjność i sytuacja finansowa przedsiębiorstw na przykładzie Grupy TP

Ewa M. Kwiatkowska¹

Iwona Cieślak²

Nadesłany: 01.02.14 | Zaakceptowany do druku: 06.03.14

Abstrakt

Cel: Celem artykułu jest przedstawienie obowiązków regulacyjnych nakładanych przez Prezesa UKE na przedsiębiorców telekomunikacyjnych zajmujących znaczącą pozycję na rynkach telekomunikacyjnych.

Metodologia: Przeanalizowano decyzje, których adresatem były podmioty Grupy TP, a także sprawozdania finansowe przedstawiające osiągnięte wielkości ekonomiczne za lata 2006–2013.

Wnioski: Na podmioty wchodzące w skład Grupy TP nakładano obowiązki regulacyjne, które powinny skutkować uniemożliwieniem wykorzystywania ich pozycji monopolistycznej, a także przenoszenia ich pozycji. Nakładane obowiązki regulacyjne na podmioty Grupy TP nie wpłynęły w znaczącym stopniu na sytuację grupy. Wahania wielkości finansowych wydają się przede wszystkim skutkiem wewnętrznym decyzji zarządzających, a nie wszechstronnego zakresu regulacji sektorowej. Przeprowadzone badania sygnalizują konieczność głębszej analizy postrzegania skutków działań regulacyjnych przez interesariuszy tego sektora.

Oryginalność: Tekst stanowi interdyscyplinarne podejście do problematyki regulacji rynków infrastrukturalnych.

Słowa kluczowe: regulacja sektorowa, telekomunikacja, Grupa TP, obowiązki regulacyjne, sytuacja finansowa, konkurencyjność

Regulatory activities of the President of the Office of Electronic Communications versus competitiveness and financial situation of the enterprises on the example of TP Group

Primary submission: 01.02.14 | Final acceptance: 06.03.14

Abstract

Purpose: The aim of this paper is to present the regulatory obligations imposed by the President of the Office of Electronic Communications (hereafter: President of UKE) on telecom enterprises with significant market power in the retail and wholesale telecommunications markets.

Methodology: The decisions addressed to TP Group entities were analyzed as well as the financial statements presenting the economic volume achieved for the period 2006–2013.

Findings: In the analyzed period for entities of the TP Group were applied a range of regulatory obligations, that should result in disabling the use of their monopoly position and transfer their position between telecommunications markets. Regulatory obligations imposed by the President of UKE on TP Group entities did not affect to a significant extent the situation of the group. Fluctuations of analyzed financial figures seem to be primarily the result of internal management decisions rather than a comprehensive range of sector-specific regulation in telecommunications. These researches indicate the need for a deeper analysis of the perception of the effects of regulatory actions by stakeholders in the telecommunications sector.

Originality: The text provides an interdisciplinary approach to the issue of regulation of infrastructure markets.

Keywords: sector specific regulation, telecommunication, TP Group, regulatory obligations, financial situation, competitiveness

JEL: K 23, M 49

¹ Akademia Leona Koźmińskiego

Adres do korespondencji: Akademia Leona Koźmińskiego, ul. Jagiellońska 59, 03–301 Warszawa, e-mail: ewcia@kozminski.edu.pl.

² Akademia Leona Koźmińskiego

Adres do korespondencji: Akademia Leona Koźmińskiego, ul. Jagiellońska 59, 03–301 Warszawa, e-mail: iwona@kozminski.edu.pl.

| Geneza regulacji

W Polsce w 1990 r. uchwalono ustawę o łączności (Dz.U. Nr 86, poz. 504, dalej: ustawa o łączności). Wymieniała ona podmioty wykonujące działalność telekomunikacyjną. Telekomunikacja Polska S.A. (dalej: TP S.A.) oraz jednostki organizacyjne podległe odpowiednio ministrom obrony narodowej, spraw wewnętrznych oraz spraw zagranicznych³ nie były już jedynymi podmiotami uprawnionymi do wykonywania działalności w dziedzinie telekomunikacji. Podmioty posiadające zezwolenie telekomunikacyjne, uprawniające m.in. do zakładania i używania urządzeń, linii lub sieci telekomunikacyjnych, a także do świadczenia usług za pomocą tych urządzeń (art. 12 ustawy o łączności), również mogły formalnie wykonywać tę działalność. Był to pierwszy zapis ustawowy umożliwiający działalność telekomunikacyjną podmiotom innym niż TP S.A. Wcześniejsze ustawy gwarantowały prawny monopol narodowego operatora (Krasuski, 2005, s. 17). W 1990 r. wprowadzono demonopolizację rynku telekomunikacyjnego. Jedynie realizowanie połączeń międzynarodowych pozostawiono nadal w dyspozycji TP S.A. (Kubasik, 2007, s. 168). Prawnie zniesiono monopol dla zapewniania prawie wszystkich typów usług. Faktycznie zaś siła rynkowa zasiedziałego operatora była ogromna. Zachowano faktyczny monopol TP S.A. na dostarczanie międzymiastowych usług telekomunikacyjnych.

Po formalnej liberalizacji rynków telekomunikacyjnych okazało się, że zasiedziały operator dysponował ogromną siłą rynkową. Przepisy, które wprowadziły liberalizację, w zasadzie nie zmieniły sytuacji. Narodowy operator, jako jedyny na rynku, dysponował trudną, a wręcz w krótkim czasie niemożliwą do powielenia infrastrukturą telekomunikacyjną. Dodatkowo praktyki monopolistyczne TP S.A., utrudniające lub wręcz uniemożliwiające podjęcie działalności przez operatorów alternatywnych, mimo ich stwierdzenia decyzjami Urzędu Antymonopolowego, a później Urzędu Ochrony Konsumentów i Konkurencji, nie powodowały reakcji Ministerstwa Łączności. Takie zachowanie ministerstwa mogło wynikać z podwójnej roli – podmiotu odpowiedzialnego za regulację sektora telekomunikacyjnego oraz właściciela operatora narodowego. Pełnienie obu tych funkcji pozostawało ze sobą w sprzeczności (Dornisch, 1999, s. 97–98). Co więcej, faktyczna liberalizacja i demonopolizacja rynku telekomunikacyjnego zostały odsunięte z powodu zobowiązań rządu związanych z prywatyzacją TP S.A. W ustaleniach prywatyzacyjnych przesunięto w czasie uwolnienie niektórych rynków do 2002 roku. Tym samym zahamowano liberalizację i umożliwiono dotychczasowemu monopolistce umacnianie swojej pozycji (Kubasik, 2007, s. 168–170). Minister łączności, wydając decyzje administracyjne, utrzymywał rzeczywisty monopol zasiedziałego operatora w sferze połączeń międzystrefowych. Prawny monopol na połączenia międzynarodowe zagwarantowany był przez nadanie narodowemu operatorowi praw wyłącznych na świadczenie tego typu usług. Przed uchwaleniem liberalnej ustawy o łączności TP S.A. miała zapewniony prawny monopol

³ Jednostki organizacyjne podległe ministrowi spraw zagranicznych dodano art. 1 noweli ustawy o łączności: Ustawa z dnia 9 października 1991 r. o zmianie ustawy o łączności, Dz.U. Nr 105, poz. 451.

na świadczenie wszystkich rodzajów usług, a po jej uchwaleniu, w wyniku działań władz, monopol faktyczny. W dalszym ciągu jej działania mogły być niezależne od pozostałych podmiotów na rynku.

Uchwalona w 2000 r. nowa ustawa – Prawo telekomunikacyjne (Dz. U. Nr 73, poz. 852 z późn. zm.) – zawierała rozwiązania, które miały ułatwić wprowadzenie zmian w sektorze telekomunikacyjnym. Ustanowiła organ regulacyjny – Prezesa Urzędu Regulacji Telekomunikacji (w wyniku przekształceń od 2006 r. Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej, dalej: Prezes UKE). Nakładała na zasiedziałego operatora, czyli TP S.A., wiele obowiązków prawnych, których spełnienie mogło umożliwić nowym przedsiębiorstwom konkurowanie z dotychczasowym monopolistą. W praktyce okazało się, że nieprecyzyjne zapisy ustawy oraz długi okres oczekiwania na większość aktów wykonawczych do ustawy pozwoliły TP S.A. obronić się przed nowymi obowiązkami, a regulatorowi uniemożliwiły skuteczne wykonywanie nałożonych na niego zadań (Kubasik, 2007, s. 168 i 170). Brak rozporządzeń oraz słabość organu regulacyjnego spowodowały problemy ze stosowaniem prawa telekomunikacyjnego (Kloc-Evison i Szymczak, 2004, s. 50). Nowy system regulacji, oparty na dyrektywach o łączności elektronicznej, stał się podstawą ustawy z 2004 r. – Prawo telekomunikacyjne (Dz. U. Nr 171, poz. 1800 z późn. zm., dalej: u.p.t.). Ustawa ta, wielokrotnie nowelizowana, obowiązuje do dziś.

Celem opracowania jest przedstawienie i charakterystyka obowiązków regulacyjnych⁴ nakładanych przez Prezesa UKE na przedsiębiorców telekomunikacyjnych zajmujących znaczącą pozycję na rynkach właściwych. Dokonano próby wykazania wpływu działań regulacyjnych Prezesa UKE na wybrane wielkości finansowe Grupy TP. Przedsiębiorcy wchodzący w skład Grupy TP (TP S.A., PTK Centertel Sp. z o.o., i TP EmiTel Sp. z o.o.) są głównymi adresatami decyzji regulacyjnych⁵ wydawanych przez sektorowego regulatora rynku. Przeanalizowano wydane przez niego w latach 2006–2013 decyzje, których adresatem były wymienione podmioty.

Skąd się biorą obowiązki regulacyjne – rodzaje decyzji regulacyjnych

Ustawa – Prawo telekomunikacyjne – wyróżnia dwa typy decyzji regulacyjnych: regulację dotyczącą rynków hurtowych, czyli związanych z dostępem telekomunikacyjnym, oraz regulację dotyczącą rynków usług detalicznych. Przesłanką decyzji regulacyjnych jest występowanie indywidualnej

⁴ Obowiązek regulacyjny – obowiązek nakładany przez Prezesa UKE na przedsiębiorcę posiadającego znaczącą pozycję rynkową wskutek stwierdzenia braku skutecznej konkurencji na rynku właściwym, wyznaczenia przedsiębiorcy telekomunikacyjnego o znaczącej pozycji rynkowej, mający na celu w sposób charakterystyczny dla regulacji wyprzedzającej stworzenie warunków dla powstania, a następnie umocnienia się relacji konkurencyjnych w stosunkach z innymi przedsiębiorcami.

⁵ Decyzja regulacyjna – szczególny typ decyzji administracyjnej wydawanej przez Prezesa UKE, której adresatem jest przedsiębiorca telekomunikacyjny posiadający pozycję znaczącą na rynku właściwym. W decyzji regulacyjnej Prezes UKE nakłada obowiązki regulacyjne na przedsiębiorcę o znaczącej pozycji rynkowej lub, w przypadku powtórznego rozstrzygnięcia dotyczącego rynku właściwego, utrzymuje, zmienia albo uchyla obowiązki regulacyjne nałożone na przedsiębiorcę telekomunikacyjnego o znaczącej pozycji rynkowej przed analizą rynku właściwego.

bądź kolektywnej znaczącej pozycji na rynku⁶. W takiej sytuacji Prezes UKE nakłada przynajmniej jeden spośród obowiązków regulacyjnych przewidzianych w ustawie dla przedsiębiorców o znaczącej pozycji rynkowej (art. 24 u.p.t.). Zestawy obowiązków są uzależnione od charakteru rynku. Odrębne obowiązki przewidziane są dla rynków detalicznych, na których usługi nabywają klienci będący użytkownikami końcowymi, kupujący je dla zaspokojenia własnych potrzeb, inne zaś dla rynków hurtowych, na których odbiorcami usług są przedsiębiorcy telekomunikacyjni, oferujący następnie swoje usługi na rynkach detalicznych użytkownikom końcowym. Nakładane przez regulatora obowiązki muszą być adekwatne i proporcjonalne do stwierdzonych w toku analizy rynku problemów rynkowych, oraz realizować cele ustawy (art. 24 pkt. 2 u.p.t.).

W ramach regulacji sektorowej ocena sytuacji konkurencyjnej ma na celu ustalenie przedsiębiorców zajmujących znaczącą pozycję na rynku właściwym oraz ustalenie barier rozwoju konkurencji. Na tej podstawie ustanawiane są obowiązki regulacyjne (tzw. środki zaradcze), dzięki którym relacje między uczestnikami rynku zaczynają zbliżać się do relacji rynkowych. Prawidłowe dobranie obowiązków regulacyjnych na rynkach dostępu telekomunikacyjnego umożliwia rozwój konkurencji na rynkach detalicznych. Regulacji tej przyznaje się pierwszeństwo, gdyż bez konkurencji na rynkach hurtowych trudno byłoby zapewnić konkurencyjność rynków detalicznych. Na tych ostatnich instrumenty regulacyjne wprowadza się w celu ochrony użytkowników końcowych przed skutkami braku konkurencji (Adamski, 2007, s. 238–239).

Prezes UKE nakłada obowiązki regulacyjne na podmioty posiadające pozycję znaczącą na poszczególnych rynkach właściwych. Początkowo analizy rynków właściwych prowadzone były przez regulatora na osiemnastu właściwych rynkach telekomunikacyjnych określonych w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury⁷. Zakresy tych rynków były zgodne z zaleceniem Komisji Europejskiej (dalej: Komisji) z 11 lutego 2003 r. w sprawie właściwych rynków produktów i usług w sektorze łączności elektronicznej podlegających regulacji *ex ante* zgodnie z dyrektywą 2002/21/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie wspólnych ram regulacyjnych dla sieci i usług łączności elektronicznej (dalej: zalecenie z 2003 r.). Obecnie to Prezes UKE określa rynki podlegające regulacji wyprzedzającej. Wyznaczone przez niego rynki mają, w możliwie jak najszerszym zakresie, odzwierciedlać określone przez Komisję w obowiązującym zaleceniu rynki podlegające regulacji *ex ante*. Obecnie obowiązuje zalecenie Komisji z 17 grudnia 2007 r. (zalecenie z 2007 r.), które zastąpiło dotychczas obowiązujące zalecenie z 2003 r. Tabela 1. zawiera zestawienie rynków właściwych, znajdujących się w dwóch zaleceniach Komisji z 2003 i 2007 r., które powinny podlegać regulacji wyprzedzającej w państwach członkowskich.

⁶ Przedsiębiorca posiada znaczącą pozycję rynkową, gdy na rynku właściwym samodzielnie posiada pozycję ekonomiczną, która odpowiada dominacji w rozumieniu przepisów prawa wspólnotowego (art. 25a ust. 1 u.p.t.), co oznacza, że ma taką siłę ekonomiczną, która umożliwi mu zachowania niezależne od konkurentów, klientów i w rezultacie konsumentów. Kolektywna znacząca pozycja rynkowa jest zajmowana przez dwóch lub większą liczbę przedsiębiorców, gdy posiadają oni na rynku właściwym pozycję ekonomiczną, która odpowiada dominacji w rozumieniu przepisów prawa wspólnotowego. Pomiedzy nimi nie jest konieczne istnienie powiązań organizacyjnych lub innych związków, gdyż nawet przy ich braku może zostać stwierdzona kolektywna dominacja (art. 25a ust. 3 u.p.t.).

⁷ Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 25 października 2004 r. w sprawie określenia rynków właściwych podlegających analizie przez Prezesa Urzędu Regulacji Telekomunikacji i Poczty, Dz. U. Nr 242, poz. 2420.

Tabela 1 | Zestawienie rynków właściwych podlegających analizie i regulacji wyprzedzającej wymienionych w zaleceniach Komisji z 2003 r. i 2007 r.

	Zalecenie Komisji z 2003 r.		Zalecenie Komisji z 2007 r.	
	Nr	Nazwa rynku	Nazwa rynku	Nr
Rynki detaliczne	1	Dostęp do publicznej sieci telefonicznej w lokalizacji stacjonarnej dla klientów indywidualnych	Dostęp do publicznej sieci telefonicznej w stałej lokalizacji dla klientów indywidualnych i instytucjonalnych	1
	2	Dostęp do publicznej sieci telefonicznej w lokalizacji stacjonarnej dla pozostałych klientów		
	3	Powszechnie dostępne telefoniczne usługi lokalne i/lub krajowe świadczone w lokalizacji stacjonarnej dla klientów indywidualnych		
	4	Powszechnie dostępne telefoniczne usługi międzynarodowe świadczone w lokalizacji stacjonarnej dla klientów indywidualnych		
	5	Powszechnie dostępne telefoniczne usługi lokalne i/lub krajowe świadczone w lokalizacji stacjonarnej dla pozostałych klientów		
	6	Powszechnie dostępne telefoniczne usługi międzynarodowe świadczone w lokalizacji stacjonarnej dla pozostałych klientów		
	7	Minimalny zestaw łączy dzierżawionych (który obejmuje określone rodzaje łączy dzierżawionych do 2 Mb/s włącznie)		
Rynki hurtowe	8	Inicjowanie połączeń w publicznej sieci telefonicznej w lokalizacji stacjonarnej	Rozpoczynanie połączenia w publicznej sieci telefonicznej w stałej lokalizacji	2
	9	Zakończanie połączeń w poszczególnych publicznych sieciach telefonicznych w lokalizacji stacjonarnej	Zakończanie połączenia w poszczególnych publicznych sieciach telefonicznych w stałej lokalizacji	3
	10	Usługi tranzytu w stacjonarnej publicznej sieci telefonicznej		
	11	Hurtowy wolny dostęp (w tym dostęp dzielony) do metalowych pętli i podpętli w celu świadczenia usług szerokopasmowych i usług głosowych	Hurtowy (fizyczny) dostęp do infrastruktury sieciowej (w tym dostęp dzielony lub w pełni uwolniony) w stałej lokalizacji	4
	12	Hurtowy dostęp szerokopasmowy	Hurtowe usługi dostępu szerokopasmowego	5
	13	Hurtowe segmenty zakończeń łączy dzierżawionych	Hurtowe segmenty końcowe łączy dzierżawionych, bez względu na zastosowaną technologię zapewnienia przepustowości dzierżawionej lub dedykowanej	6
	14	Hurtowe segmenty dalekosiężne łączy dzierżawionych		
	15	Dostęp i inicjowanie połączeń w publicznych telefonicznych sieciach komórkowych		
	16	Zakończanie połączeń głosowych w poszczególnych sieciach komórkowych	Zakończanie połączenia głosowego w poszczególnych sieciach telefonii komórkowej	7
	17	Krajowy rynek hurtowy roamingu międzynarodowego w publicznych sieciach komórkowych		
	18	Usługi transmisji programów radiofonicznych lub telewizyjnych w celu dostarczania treści radiofonicznych lub telewizyjnych użytkownikom końcowym		

Źródło: opracowanie własne na podstawie zaleceń Komisji z 2003 r. i 2007 r.

W obecnie obowiązującym zaleceniu znacząco zmalała liczba rynków detalicznych, które według Komisji powinny podlegać sektorowej regulacji wyprzedzającej. W zaleceniu z 2003 r. określono siedem rynków detalicznych, natomiast w zaleceniu z 2007 r. jest tylko jeden taki rynek. Liczba rynków hurtowych została natomiast ograniczona o pięć, z jedenastu do sześciu. Zmiana ta pokazuje priorytetowe traktowanie regulacji rynków hurtowych. Prawidłowe ich regulowanie powinno spowodować rozwój konkurencji na rynkach detalicznych, których regulacja jest wtórna w stosunku do regulacji rynków hurtowych. Ograniczenie w obowiązującym zaleceniu listy rynków nie oznacza, że regulatorzy sektorowi w państwach członkowskich zostali pozbawieni możliwości poddawania regulacji wyprzedzającej rynków, które się w nim nie znalazły. Mogą one, zgodnie z zaleceniem Komisji, być poddawane regulacji *ex ante*, o ile tylko spełniają łącznie trzy kryteria stanowiące o możliwości poddawania rynków telekomunikacyjnych regulacji wyprzedzającej (motyw 17 zalecenia z 2007 r.). Rynkiem hurtowym, nieznanym się w zaleceniach z 2003 i 2007 r., który został poddany wyprzedzającej regulacji sektorowej, jest rynek świadczenia usługi zakańczania krótkich wiadomości tekstowych w poszczególnych ruchomych publicznych sieciach telefonicznych.

Obowiązki regulacyjne na rynkach hurtowych

Regulacja wyprzedzająca rynków hurtowych, czyli związanych z dostępem, uregulowana jest w rozdziale 2 działu II u.p.t. Prezes UKE może nałożyć na operatora o znaczącej pozycji rynkowej na rynkach dostępu opisane w u.p.t. obowiązki:

- 1) uwzględnienia uzasadnionych wniosków przedsiębiorców o zapewnienie dostępu telekomunikacyjnego, a także użytkownika elementów sieci, jak również udogodnień towarzyszących (art. 34 ust. 1 u.p.t.), tzw. obowiązek zapewnienia dostępu. Nakładając taki obowiązek, regulator musi wziąć pod uwagę poziom konkurencyjności na rynku detalicznym oraz interes użytkowników końcowych. Nakładany jest on, gdy przedsiębiorca odmawia konkurentom działającym na rynku detalicznym dostępu do swojej sieci (Adamski, 2007, s. 244). W ustawie wymieniono przykładowo, w trzynastu punktach, na czym może polegać omawiany obowiązek (art. 34 ust. 2 u.p.t.). Ponadto, aby zapewnić prawidłowe funkcjonowanie sieci, regulator może określić warunki techniczne i eksploatacyjne, jakie musi spełnić podmiot, na który jest nakładany obowiązek, lub podmioty będące beneficjentami tej decyzji (art. 35 ust. 1 u.p.t.);
- 2) równego traktowania przedsiębiorców w zakresie dostępu telekomunikacyjnego (art. 36 u.p.t.), tzw. obowiązek niedyskryminacji innych podmiotów. Przedsiębiorca musi zapewniać jednakowe warunki w podobnych sytuacjach. Obowiązany jest do oferowania usług i udostępniania informacji innym podmiotom na warunkach nie gorszych od tych stosowanych w ramach własnego przedsiębiorstwa lub w stosunku do podmiotów zależnych, znajdujących się w porównywalnych okolicznościach (art. 36 u.p.t.). Obowiązek ten nakłada się w sytuacjach, w których przedsiębiorca telekomunikacyjny działa zarówno na rynku hurtowym, jak i na powiązanych z nim rynkach detalicznych, na których konkuruje z przedsiębiorcami,

którym powinien zapewnić dostęp telekomunikacyjny. W takich przypadkach możliwe jest dyskryminowanie swoich kontrahentów poprzez dostarczanie im usług na gorszych warunkach i gorszej jakości niż warunki stosowane w ramach własnego przedsiębiorstwa (Piątek, 2005, s. 324–326);

- 3) ogłaszania lub udostępniania informacji w sprawach zapewnienia dostępu telekomunikacyjnego (art. 37 ust. 1 u.p.t.), tzw. obowiązek przejrzystości. Obowiązek ten dotyczy informacji księgowych, a także specyfikacji technicznych sieci i urządzeń telekomunikacyjnych, charakterystyki sieci oraz zasad i warunków świadczenia usług i korzystania z sieci, a także nakładanych opłat (art. 37 ust. 1 u.p.t.). Adresatem decyzji jest operator, na którego nakłada się również obowiązek zapewnienia dostępu lub niedyskryminacji. Ma on więc charakter uzupełniający. Posiadanie takich informacji sprzyja efektywnej konkurencji. Adresat decyzji powinien zapewniać bez wcześniejszego wezwania informacje, do których ogłaszania został zobowiązany. Natomiast udostępnianie informacji powinno się odbywać na żądanie podmiotu zainteresowanego (Piątek, 2005, s. 328–330). Regulator zobowiązany jest określić szczegółowość informacji, formę i miejsce oraz terminy jej ogłaszania lub udostępniania (art. 37 ust. 2 u.p.t.);
- 4) prowadzenia rachunkowości regulacyjnej w sposób, który umożliwi identyfikację transferów wewnątrz przedsiębiorstwa (art. 38 ust. 1 u.p.t.), tzw. obowiązek rozdzielności księgowej. Celem takiego działania jest wykluczenie niezgodnego z prawem wewnętrznego subsydiowania, które najczęściej umożliwia przeniesienie znaczącej pozycji rynkowej z rynku dostępu na powiązany z nim rynek detaliczny (Adamski, 2007, s. 243). Konieczne jest więc wydzielenie tych pozycji rachunkowych, które opisują czynności związane z dostępem. Operator, na którego nałożono ten obowiązek, prowadzi ją zgodnie z instrukcją zaakceptowaną przez regulatora (art. 38 ust. 2 u.p.t.);
- 5) kalkulacji uzasadnionych kosztów za pomocą metod wskazanych przez regulatora oraz stosowania opłat z tytułu dostępu telekomunikacyjnego, które uwzględniają zwrot uzasadnionych kosztów operatora (art. 39 ust. 1 u.p.t.). Przepisy ustawy nie stanowią, czy oba te obowiązki nakłada się razem. Z powodu funkcjonalnego związku, w jakim się one znajdują, celowe wydaje się ich łączne nakładanie (Piątek, 2005, s. 337);
- 6) ustalania opłat z tytułu dostępu telekomunikacyjnego w oparciu o ponoszone koszty (art. 40 ust. 1 u.p.t.). Operator musi przedstawić regulatorowi uzasadnienie wysokości ustalonych opłat, biorąc pod uwagę rzeczywiście ponoszone koszty (art. 40 ust. 2 u.p.t.). Obowiązek ten swoim zakresem zbliżony jest do obowiązku stosowania opłat, które uwzględniają zwrot uzasadnionych kosztów operatora. Inaczej jednak określony jest sposób ustalania opłat za usługi. W przypadku obowiązku z art. 39 ust. 1 u.p.t. ustawodawca mówi o zwrocie uzasadnionych kosztów, natomiast w art. 40 ust. 1 u.p.t. mowa jest o ponoszonych kosztach, niezależnie, czy ich poniesienie było uzasadnione;
- 7) przygotowania i przedstawienia projektu oferty ramowej o dostępie telekomunikacyjnym do akceptacji przez regulatora (art. 42 ust. 1 u.p.t.). Warunkiem koniecznym nałożenia tego obowiązku jest wcześniejsze lub równoczesne nałożenie na operatora obowiązku równego traktowania przedsiębiorców w zakresie dostępu. Celem tego instrumentu regulacyjnego jest zapewnienie przestrzegania zasad niedyskryminacji i przejrzystości działań (Chrzanowski,

2007, s. 310). Warunki współpracy pomiędzy operatorem zobowiązanym do stworzenia oferty ramowej i innymi przedsiębiorcami nie mogą być dla tych ostatnich mniej korzystne niż postanowienia oferty ramowej (art. 43 ust. 6 u.p.t.);

- 8) inne niż wymienione w ustawie obowiązki regulacyjne w zakresie dostępu (art. 44 u.p.t.), w tym obowiązek rozdziału funkcjonalnego (art. 44b ust. 1 u.p.t.). Obowiązki te mogą być nakładane tylko w szczególnych przypadkach, po uzyskaniu zgody Komisji.

Obowiązki regulacyjne na rynkach detalicznych

Wydawanie decyzji regulacyjnych związanych ze świadczeniem usług na rynkach detalicznych uregulowane jest w rozdziale 3 działu II u.p.t. Zaburzenia konkurencji występujące na tych rynkach są następstwem braku konkurencyjności rynków hurtowych. Nakładanie obowiązków na rynkach detalicznych powinno być poprzedzone nakładaniem obowiązków na rynkach hurtowych. Konieczne jest rozważenie, czy obowiązki nałożone na rynkach hurtowych mogą doprowadzić do rozwiązania problemów dotyczących konkurencji detalicznych rynków telekomunikacyjnych w krótkim okresie czasu (Galewska, 2007, s. 66). Interwencja na rynkach detalicznych ma za zadanie ograniczenie następstw zakłóceń wynikających z braku konkurencyjności rynków hurtowych. Powinna ona chronić użytkowników końcowych przed działaniami mającymi na celu przenoszenie znaczącej pozycji rynkowej z rynków hurtowych na detaliczne (Rzeszotarski, 2007, s. 264). Regulator może nałożyć na dostawcę usług posiadającego znaczącą pozycję rynkową jeden lub więcej obowiązków:

- 1) nieustalania zawyżonych cen usług (art. 46 ust. 2 pkt 1 u.p.t.). Obowiązek ten pozwala odbiorcy na dostęp do świadczonych mu usług po racjonalnych cenach. Ogranicza więc możliwość stosowania przez dominującego przedsiębiorcę cen zapewniających mu rentę monopolistyczną (Rzeszotarski, 2007, s. 271);
- 2) neutrudniania wejścia na rynek (art. 46 ust. 2 pkt 2 u.p.t.). Obowiązek ten dotyczy zachowań dotyczących spraw technicznych, ekonomicznych i informacyjnych działalności na rynku telekomunikacyjnym, które utrudniają lub wręcz uniemożliwiają wejście na rynek nowych podmiotów (Rogalski, 2010, s. 354);
- 3) nieograniczania konkurencji przez ustalanie cen oferowanych usług poniżej kosztów ich świadczenia (art. 46 ust. 2 pkt 3 u.p.t.), czyli tzw. cen drapieżnych;
- 4) niestosowania nieuzasadnionych preferencji wobec określonych użytkowników (art. 46 ust. 2 pkt 4 u.p.t.), polegających na oferowaniu niejednorodnych warunków umów. Obowiązek ten nie zakazuje wykorzystywania różnorodnych warunków umów, w przypadkach uzasadniających takie zróżnicowanie;
- 5) niezobowiązywania odbiorców końcowych do korzystania z usług im niepotrzebnych (art. 46 ust. 2 pkt 5 u.p.t.), czyli uzależniania świadczenia pewnych usług od korzystania przez klienta z innych świadczeń, które mogą być sprzedawane oddzielnie. Obowiązek ten nakładany jest w celu ochrony prawa abonentów do swobodnego wyboru dostawców

poszczególnych usług telekomunikacyjnych, a także w celu uniemożliwienia przenoszenia siły rynkowej pomiędzy rynkami (Rzeszotarski, 2007, s. 272–273).

Obowiązki te zakazują podejmowania pewnych, wymienionych w przepisach, zachowań. Celem takiego działania, czyli wydawania decyzji nakładających przewidziane w art. 46 ust. 2 pkt 1–5 u.p.t. obowiązki, jest ochrona użytkownika końcowego (art. 46 ust. 2 u.p.t.). Prezes UKE, obok ustanowienia jednego lub kilku zakazów wymienionych powyżej, może określić maksymalne ceny usług (art. 46 ust. 3 pkt 1 u.p.t.) lub wymagany przedział cen ustalany na gruncie cen na tożsamych rynkach w innych państwach członkowskich, tzw. benchmark (art. 46 ust. 3 pkt 2 u.p.t.). Regulator może nałożyć na przedsiębiorcę telekomunikacyjnego także jeden z następujących obowiązków: prowadzenia rachunkowości regulacyjnej stosownie do instrukcji zatwierdzonej przez regulatora, prowadzenia kalkulacji kosztów usług stosownie do zaakceptowanego przez regulatora opisu kalkulacji albo określenia cen usług na podstawie ponoszonych kosztów ich świadczenia (art. 46 ust. 3 pkt 3 lit. a-c u.p.t.) oraz obowiązek przedstawienia cennika lub regulaminu świadczenia usług w celu jego zatwierdzenia (art. 46 ust. 3 pkt 4 u.p.t.). Trzy obowiązki wymienione w punkcie 3 omawianego ustępu 3 artykułu 46 ustawy pokrywają się z obowiązkami, które regulator może nakładać na przedsiębiorców na rynkach hurtowych (art. 38 ust. 2, 39 ust. 1 i 40 ust. 1 u.p.t.).

| Obowiązki regulacyjne w praktyce decyzyjnej Prezesa UKE

Zakres obowiązków regulacyjnych nakładanych na poszczególnych rynkach telekomunikacyjnych przez Prezesa UKE na przedsiębiorców wchodzących w skład Grupy TP, zarówno na rynkach hurtowych (tabela 2), jak i na rynkach detalicznych (tabela 3), jest szeroki.

Na większości z analizowanych typów rynków TP S.A. lub podmioty wchodzące w skład Grupy TP zostały uznane za operatora posiadającego znaczącą pozycję rynkową. Na wszystkich rynkach detalicznych (rynkach 1–7 zgodnie z zaleceniem z 2003 r.) nałożono obowiązki regulacyjne na TP S.A. Jeśli chodzi o rynki hurtowe, to poza trzema rynkami uznanymi za konkurencyjne (rynek 10, 15 i 17 zalecenia z 2003 r.), na innych typach rynków nałożono obowiązki regulacyjne na TP S.A. lub podmioty od niej zależne – PKT Centertel Sp. z o.o. (rynek 16 (7) z zalecenia z 2003 r. oraz rynek świadczenia usługi zakańczania krótkich wiadomości tekstowych w ruchomej publicznej sieci telefonicznej PTK Centertel) lub TP EmiTel Sp. z o.o. (rynek 18 z zalecenia z 2003 r.).

W przypadku rynków detalicznych skorzystano z możliwości obciążenia przedsiębiorcy znaczącym katalogiem obowiązków regulacyjnych. Jednak w żadnej z analizowanych decyzji dotyczących rynków detalicznych nie skorzystano z możliwości nałożenia obowiązków określenia cen maksymalnych lub wymaganego ich przedziału. Nie ustalono również obowiązku określania cen na podstawie ponoszonych kosztów. W ramach II cyklu przeglądu rynków Prezes UKE uchylił pewne obowiązki nałożone wcześniej na TP S.A. na rynkach 1 i 2. W przypadku rynków hurtowych taka sama tendencja wystąpiła na rynkach 9, 16 (7) i 18.

Tabela 2 | Obowiązki regulacyjne Grupy TP na rynkach hurtowych

rynek	Data	Adresat	Obowiązki z artykułu u.p.t.:									
			34	36	37	38	39	40	42	44		
5/2007 (*)	28 IV 2011	TP S.A.	+	+	+	+			+	+		I grupa
			+	+	+	+			+			II grupa
			+			+						
8	10 VII 2006	TP S.A.	+	+	+	+	+	+	+	+		
8	5 VIII 2011	TP S.A.	+	+	+	+	+	+	+	+		
9	18 IX 2006	TP S.A.	+	+	+	+	+	+	+	+		
9	22 IX 2009	TP S.A.	+	+		+			+	+		
11/ 2003	26 VI 2007	TP S.A.	+	+		+	+	+	+	+		
4/ 2007	30 XII 2010	TP S.A.	+	+	+	+			+	+		
12/ 2003	14 II 2007	TP S.A.	+	+	+	+	+		+	+		
13	23 X 2008	TP S.A.	+	+	+	+			+	+		
14	24 IV 2009	TP S.A.	+	+	+	+			+	+		
16	20 VII 2006	PTK	+	+	+				+			
16	29 IX 2009	PTK	+	+	+				+			
16 (**)	14 XII 2012	PTK	+	+	+						+	
18	9 XI 2006	TP Emitel	+	+	+	+			+	+		
18	12 X 2010	TP Emitel	+	+					+	+		
SMS (***)	14 XII 2010	PTK	+	+	+				+			

(*) Rynek 5 – geograficzne wyodrębnienie 3 grup rynków ze względu na poziom konkurencyjności na rynkach hurtowych i detalicznych (I grupa – niski stopień konkurencyjności na poziomie detalicznym. Bardzo silna pozycja TP S.A. na poziomie detalicznym i hurtowym; II grupa – słabsza pozycja ekonomiczna TP S.A., niski stopień konkurencyjności na rynkach detalicznych; III grupa – niski stopień konkurencyjności na rynkach detalicznych. Małe zainteresowanie wszystkich przedsiębiorców, w tym TP S.A., tymi obszarami).

(**) Rynek 16 – Obowiązek z art. 44 u.p.t. polegający na stosowaniu opłat w wysokości określonej w harmonogramie Prezesa UKE zamiast obowiązków opisanych w art. 39 i 40 u.p.t.

(***) Rynek SMS – rynek świadczenia usługi zakańczania krótkich wiadomości tekstowych w poszczególnych ruchomych publicznych sieciach telefonycznych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie decyzji Prezesa UKE z: 20.07.2006 r., DRTD-SMP-6043-1/06 (16); 29.09.2009 r., DART-SMP-6040-3/09 (26); 14.12.2012 r., DART-SMP-6040-9/11 (58); 14.12.2010 r., DART-SMP-6040-9/10 (32); 14.02.2007 r., DRT-SMP-6043-23/05 (33); 23.10.2008 r., DRTD-SMP-6043-39/06 (31); 9.11.2006 r., DRTD-SMP-6043-9/06 (34); 12.10.2010 r., DART-SMP-6040-8/09 (62); 18.09.2006 r., DRTD-SMP-6043-7/06 (25); 22.09.2009 r., DART-SMP-6040-5/09 (22); 24.04.2009 r., DART-SMP-6043-2/07 (74); 30.12.2010 r., DART-SMP-6040-2/10 (52); 26.06.2007 r., DRTD-SMP-6043-8/06 (31); 10.07.2006 r., DRTD-SMP-6043-6/06 (16); 5.08.2011 r., DART-SMP-6040-5/10 (42); 28.04.2011 r., DART-SMP-6040-1/10 (47).

Tabela 3 | Obowiązki regulacyjne Grupy TP na rynkach detalicznych

Rynek	Data	Adresat	Obowiązki z artykułu u.p.t.:						
			46 ust. 2 pkt 1	46 ust. 2 pkt 2	46 ust. 2 pkt 3	46 ust. 2 pkt 4	46 ust. 2 pkt 5	46 ust. 3 pkt 3 lit a i b	46 ust. 3 pkt 4
1	27 VIII 2007	TP S.A.	+	+	+	+	+	+	+
1	8 VIII 2012	TP S.A.		+	+	+	+		+
2	27 VIII 2007	TP S.A.	+	+	+	+	+	+	+
2	8 VIII 2012	TP S.A.		+	+	+	+		+
3	30 VIII 2007	TP S.A.	+	+	+	+	+	+	+
4	28 VIII 2007	TP S.A.	+	+	+	+	+	+	+
5	30 VIII 2007	TP S.A.	+	+	+	+	+	+	+
6	28 VIII 2007	TP S.A.	+	+	+	+	+	+	+
7 (*)	29 V 2007	TP S.A.	+	+	+	+			

(*) Rynek 7 – Inne obowiązki nałożone na TP S.A. zostały uchylone nowelą do u.p.t. 21 stycznia 2013 r.: obowiązki, ze skreślonych: art. 47 ust. 1 u.p.t. (zapewnienia części lub całości minimalnego zestawu łączy dzierżawionych na zasadach niedyskryminacji i przejrzystości), art. 47 ust. 2 pkt 1 i 2 u.p.t. (prowadzenia rachunkowości regulacyjnej i kalkulacji kosztów) i art. 47 ust. 8 u.p.t. (przedstawienia do zatwierdzenia cenników i regulaminów świadczenia usług).

Źródło: opracowanie własne na podstawie decyzji Prezesa UKE z: 29.05.2007 r., DRTD-SMP-6043-46/06 (25); 27.08.007 r., DRTD-SMP-6043-1/07 (30); 27.08.2007 r., DRTD-SMP-6043-2/07 (22); 28.08.2007 r., DRTD-SMP-6043-41/06 (21); 28.08.2007 r., DRTD-SMP-6043-42/06 (21); 30.08.2007 r., DRTD-SMP-6043-44/06 (35); 30.08.2007 r., DRTD-SMP-6043-43/06 (19); 8.08.2012 r., DART-SMP-6040-2/12 (37); 8.08.2012 r., DART-SMP-6040-1/12 (37).

Sytuacja rynku telekomunikacyjnego 2006–2012

Rok 2006 był czasem zmian na rynku telekomunikacyjnym, zarówno dla przedsiębiorców, jak i użytkowników końcowych. Przedsiębiorcy telekomunikacyjni uzyskali nowe możliwości współkorzystania z infrastruktury należącej do operatora zasiedziało. Wprowadzenie przez Prezesa UKE usługi hurtowego dostępu do sieci pozwoliło operatorom na zakup po cenie hurtowej usługi abonamentu od TP S.A. Dalszy rozwój konkurencyjności w segmencie rozmów telefonicznych zrealizowany został przez usługę WLR oraz regularny spadek cen połączeń telefonicznych. Wzrost konkurencji na rynku szerokopasmowego dostępu do Internetu w technologii ADSL spowodował istotny średni spadek cen o około 40% (Raport o stanie rynku telekomunikacyjnego za 2006 rok, sierpień 2007, s. 5 i n.).

Rok 2007 przyniósł znaczne zwiększenie dostępności usług telekomunikacyjnych, szczególnie tych oferowanych przez alternatywnych operatorów. Charakteryzował się jednak recesją usług telefonii stacjonarnej. Na rynku tym zaobserwowano spadek wartości wszystkich parametrów. Klienci wykonywali coraz mniej połączeń, więc spadały przychody. Segment telefonii ruchomej

charakteryzował się natomiast dynamicznym wzrostem, zarówno pod względem liczby użytkowników, jak i liczby połączeń oraz czasu ich trwania. Penetracja tego rynku przekroczyła 100%. Wzrosła ogólna liczba łączów internetowych oraz ich przepustowość. Udostępniono dostęp do Internetu za pomocą sieci TP S.A., który oferowany był przez operatorów alternatywnych. Miało to wyraźny wpływ na ceny, a także na zróżnicowanie ofert operatorów (Raport o stanie rynku telekomunikacyjnego za rok 2007, kwiecień 2008, s. 4 i n.).

Wzrost segmentu telefonii ruchomej pod względem liczby użytkowników, wykonywanych połączeń, a także łącznego czasu ich trwania zanotowano w 2008 roku. Pojawiły się nowe podmioty na rynku mobilnym. Jego penetracja przekroczyła 115%. Operatorzy telefonii ruchomej oferowali swoim klientom zróżnicowane pakiety usług, starając się w największym stopniu dopasowywać je do ich indywidualnych potrzeb (Raport o stanie rynku telekomunikacyjnego w 2008 roku, czerwiec 2009, s. 7 i n.).

Wartość rynku usług mierzona wielkością przychodów ze sprzedaży usług telefonii stacjonarnej, ruchomej i dostępu do Internetu w 2009 r. wyniosła ponad 42 miliardy zł i była niższa o 4% w porównaniu do roku poprzedniego. Spowodowane to było spadkiem wartości rynku telefonii stacjonarnej. Wyjątkiem były usługi świadczone w technologii VoIP, z których przychód w ciągu roku wzrósł prawie o 35%. Spadek wartości rynku wynikał z intensywnej regulacji MTR oraz niskiego wzrostu rynku mobilnego. Podpisano porozumienie zobowiązujące operatora zasiedziałego do działań skutkujących poprawą współpracy z operatorami alternatywnymi, w tym wykonywania zasad niedyskryminacji. Spółka zobowiązała się także do wyodrębnienia części zajmującej się świadczeniem usług hurtowych, publikowania specjalnych wskaźników KPI (wskaźników efektywności działania) oraz kwartalnych raportów niezależnych audytorów. Zobowiązała się ona również do ograniczenia przepływu niedozwolonych informacji wewnątrz Grupy TP. W wyniku podjętych działań systemy informatyczne operatora zasiedziałego miały zapewnić przejrzystość organizacji Grupy TP, a także równy dostęp do informacji dla wszystkich podmiotów. TP S.A. zobowiązała się również do zawierania, na wniosek operatorów alternatywnych, odrębnych porozumień, ustalających warunki współpracy (Raport o stanie rynku telekomunikacyjnego w Polsce w 2009 roku, czerwiec 2010, s. 3 i n.).

W 2010 r. wartość rynku telekomunikacyjnego w odniesieniu do wielkości przychodów ze sprzedaży wyniosła ponad 42,5 mld zł. Wzrosła o 1,2% w stosunku do 2009 roku. Trzy główne segmenty rynku przyniosły ponad 28,4 mld zł z tytułu sprzedaży detalicznej. Spowodowane to było głównie szerszym dostępem do Internetu. Za dochody omawianej branży przede wszystkim odpowiadają zmiany w strukturze konsumpcji oraz procesy substytucji fixed-mobile. Odnotowano spadające ceny przy rosnącej dostępności usług. Rosnąca dynamika zmian wartości rynku spowodowana była ofertą operatorów telefonii ruchomej i sieci telewizji kablowych, którzy oferowali transmisję danych wraz z kontentem (Raport o stanie rynku telekomunikacyjnego w Polsce w 2010 roku, czerwiec 2011, s. 3 i n.).

W 2011 r. rynek telekomunikacyjny charakteryzował się względnym nasyceniem. Wielkość jego sprzedaży wzrosła o 1,1% w stosunku do roku 2010 i wyniosła prawie 43 mld zł. Sprzedaż detaliczna usług związanych z dostępem do Internetu, telefonią mobilną oraz stacjonarną wyniosła ok. 28,3 mld zł. W tym okresie odnotowano spowolnienie wzrostu liczby nowych użytkowników usług (Raport o stanie rynku telekomunikacyjnego w Polsce w 2011 roku, czerwiec 2012, s. 3 i n.).

Rynek telekomunikacyjny 2012 rok zakończył spadkiem wartości o 2,4%. Wartość tego rynku wyniosła 41,7 mld zł. Było to efektem zmniejszania się wartości rynku usług telefonii stacjonarnej o ponad 13% oraz systematycznie pogarszających się wyników usług telefonii mobilnej. Przyczyn tego spadku należy doszukiwać się w kolejnej obniżce stawek MTR, a także zaostrzonej konkurencji na rynkach detalicznych. Nie można również zapominać o ogólnym spowolnieniu gospodarczym (Raport o stanie rynku telekomunikacyjnego w Polsce w 2012 roku, czerwiec 2013, s. 3 i n.).

Wpływ decyzji regulacyjnych na sytuację finansową TP S.A.

Telekomunikacja Polska S.A. jest spółką notowaną na GPW. Stoi na czele grupy kapitałowej TP, która jest największą grupą tego typu w Europie Środkowej pod względem przychodów. Świadczy ona usługi na obszarze całej Polski. Jest operatorem działającym na rynkach hurtowych telefonii stacjonarnej. Prowadzi też działalność na zintegrowanych pionowo z rynkami hurtowymi rynkach detalicznych. Świadczy usługi na rynkach telefonii stacjonarnej, mobilnej, Internetu, transmisji danych, a także radiokomunikacji, telefonii przywoławczej, radiotelefonii i łączności dyspozytorskiej (Decyzja Prezesa UKE z 30.12.2010 r., DART-SMP-6040-2/10 (52), s. 47). Podmioty wchodzące w skład grupy kapitałowej TP w okresie objętym analizą prowadziły działalność m.in. w zakresie telefonii ruchomej (PTK Centertel Sp. z o.o.) oraz radiokomunikacji (TP EmiTel Sp. z o.o.).

Bazując na sytuacji rynku telekomunikacyjnego w latach 2006–2012 i obowiązkach nakładanych przez Prezesa UKE na podmioty zajmujące znaczącą pozycję na poszczególnych rynkach telekomunikacyjnych (tabele 2 i 3), prześledzono zmiany w wielkościach finansowych obrazujących sytuację ekonomiczną Grupy TP (tabela 4).

Analizując powyższe dane, do 2009 r. nie zauważono istotnych zmian w wielkościach finansowych Grupy TP. Jak wynika z szacunków własnych Grupy TP, w 2009 r. wartość rynku usług telekomunikacyjnych w Polsce zmniejszyła się o 3,4%. Spadek ten można w dużej mierze wyjaśnić wprowadzonymi przez regulatora obniżkami opłat za zakańczanie połączeń w sieciach komórkowych MTR w marcu (o 36%) i w lipcu (o 23%) oraz jednoczesną obniżką cen za połączenia wykonywane z sieci stacjonarnych do komórkowych. Jak szacuje Grupa TP, skumulowany wpływ decyzji regulacyjnych spowodował obniżenie przychodów Spółki o 5,4%. Drastyczny spadek zysku w 2010 r. związany był ze zwiększeniem zobowiązań i rezerw na zobowiązania

Tabela 4 | Wartości finansowe Grupy TP w latach 2006–2012

Wybrane dane finansowe (w tys. zł)	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
WIG 20	3285,49	3456,05	1789,73	2388,72	2744,17	2144,48	2582,98
Przychód netto	18 625 000	18 244 000	18 165 000	16 560 000	15 715 000	14 922 000	14 147 000
Zysk operacyjny	3 367 000	3 248 000	3 313 000	2 097 000	908 000	2 217 000	1 573 000
Zysk netto	2 094 000	2 273 000	2 188 000	1 281 000	107 000	1 917 000	855 000
Przepływy netto	-926 000	-40 000	993 000	580 000	229 000	416 000	-2 488 000
Przepływy netto z działalności operacyjnej	7 225 000	6 214 000	6 626 000	5 541 000	4 530 000	5 169 000	1 864 000
Przepływy netto z działalności inwestycyjnej	-4 267 000	-2 945 000	-2 946 000	-2 281 000	-2 015 000	-1 090 000	-2 729 000
Przepływy netto z działalności finansowej	-3 884 000	-3 309 000	-2 687 000	-2 680 000	-2 286 000	-3 663 000	-1 623 000
Aktywa	32 611 000	32 422 000	31 234 000	29 365 000	28 873 000	28 219 000	24 138 000
Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania	14 508 000	14 649 000	14 004 000	12 812 000	14 239 000	13 885 000	11 180 000
Zobowiązania długoterminowe	7 214 000	3 343 000	6 589 000	7 590 000	6 094 000	5 765 000	4 702 000
Zobowiązania krótkoterminowe	7 294 000	11 306 000	7 415 000	5 222 000	8 145 000	8 120 000	6 478 000
Kapitał własny	18 090 000	17 760 000	17 217 000	16 539 000	14 620 000	14 331 000	12 956 000
Kapitał zakładowy	4 200 000	4 200 000	4 106 000	4 007 000	4 007 000	4 007 000	4 007 000
Liczba akcji (tys. szt.)	1400000	1400000	1368773	1335649	1335649	1335649	1335649
Wartość księgowa na akcję (zł)	12,92	12,69	12,58	12,38	10,95	10,73	9,70
Zysk netto na akcję (zł)	1,50	1,62	1,60	0,96	0,08	1,44	0,64

Źródło: opracowanie własne na podstawie: <http://gielda.onet.pl/>

w stosunku do 2009 roku. W 2011 r. wystąpił kolejny spadek wartości rynku telekomunikacyjnego. Ewolucja wartości tego rynku była przede wszystkim odzwierciedleniem kolejnych obniżek stawek MTR wprowadzonych w styczniu (MTR za SMS z 15 gr do 8 gr) i lipcu (MTR za SMS z 8 gr do 7 gr oraz MTR za połączenia głosowe z 0,1677 zł do 0,1520 zł). Przychody Grupy TP odzwierciedliły te obniżki. W skali roku zmniejszyły się one o 4,1% w porównaniu ze spadkiem o 5,1% w 2010 roku. Spowolnienie spadków przychodów wynikało z dwóch czynników: ich

wzrostu w segmencie komórkowym oraz wolniejszego spadku w segmencie telefonii stacjonarnej, przy czym wpływ obniżek stawek MTR na spadek przychodów ze sprzedaży w skali Grupy jest szacowany na ok. 2,0%. Rok 2012 Orange Polska (w tym roku zastąpiła ona Grupę TP) zakończyła zyskiem w wysokości 855 mln zł, wobec 1,917 mln zł zysku wykazanego w 2011 roku. Różnica ta wynikała głównie ze zdarzeń jednorazowych w 2011 r., w tym zysku ze zbycia spółki TP EmiTel (1 183 mln zł) oraz zmiany stanu rezerw (655 mln zł) (www.orange.pl). Analiza danych finansowych Grupy TP nie wskazuje na istotny wpływ działań regulatora sektorowego na sytuację badanego podmiotu. Spółki wchodzące w skład Grupy TP od 2006 r. są adresatem wydawanych przez Prezesa UKE decyzji nakładających na te podmioty szereg obowiązków regulacyjnych. Nie skutkuje to jednak znaczącymi zmianami sytuacji ekonomicznej całej grupy, charakteryzującej się wyższymi od średniej w branży wskaźnikami finansowymi.

Wnioski

Zadaniem regulacji sektorowej jest otwarcie rynków sieciowych oraz stwarzanie warunków niezbędnych do sprzyjania ich rozwojowi. W wyniku regulacji przedsiębiorcy alternatywni uzyskują dostęp do istniejącej infrastruktury operatora zasiedziałego na korzystnych warunkach ekonomicznych. Dzięki temu mogą oni rozbudowywać obecność na rynku bez angażowania dużych środków. Regulacja stwarza możliwość korzystania przez nowych konkurentów z infrastruktury, bez której świadczenie usług na tego typu rynkach nie jest możliwe. Wprowadzanie mechanizmów prokonkurencyjnej regulacji sektorowej, obok środków stosowanych horyzontalnie, opartych na instrumentach publicznej ochrony antymonopolowej, umożliwi powstanie, a następnie rozwój skutecznej konkurencji w sektorach infrastrukturalnych, które do tej pory pozostawały w stanie monopolu. Możliwość funkcjonowania i konkurowania przedsiębiorców na tych rynkach jest uzależniona od dostępu do niezbędnej infrastruktury sieciowej, której dysponentem, a często wyłącznym właścicielem, był i bez wprowadzenia mechanizmów interwencji zewnętrznej byłby ciągle dawny monopolista.

Prezes UKE prowadzi regularnie postępowania mające na celu ocenę konkurencyjności rynków telekomunikacyjnych podlegających regulacji sektorowej. Jego zadaniem jest ustalenie, czy na danym rynku istnieje skuteczna konkurencja. Regulacja sektorowa stanowi okresowe, z założenia przejściowe, uzupełnienie gwarancji ochrony konkurencji stosowanych wobec przedsiębiorców w ramach regulacji horyzontalnej. Traci ona rację bytu w momencie zaistnienia efektywnej konkurencji. Obserwowany wzrost konkurencyjności rynków wskazuje na celowość ograniczania zakresu regulacji sektorowej. Obecnie rynki telekomunikacyjne nie osiągnęły jednak jeszcze takiego poziomu konkurencyjności, który pozwoliłby na rezygnację z tych specyficznych metod interwencji. W działaniach Komisji i regulatora krajowego występuje tendencja do zmniejszania liczby rynków podlegających regulacji wyprzedzającej.

W analizowanym okresie siedmiu lat podmioty wchodzące w skład Grupy TP były adresatem większości decyzji regulacyjnych Prezesa UKE. Nakładano na nie wiele obowiązków

regulacyjnych, które z założenia powinny skutkować uniemożliwieniem wykorzystywania ich pozycji monopolistycznej, a także przenoszenia ich pozycji pomiędzy poszczególnymi rynkami telekomunikacyjnymi. W świetle przeprowadzonych analiz na bazie dostępnych informacji dotyczących rynku kapitałowego (kształtowanie się indeksu WIG 20) i telekomunikacyjnego, nakładane przez Prezesa UKE obowiązki regulacyjne na podmioty Grupy TP nie wpłynęły w znaczącym stopniu na sytuację grupy. Sytuacja ekonomiczna analizowanego podmiotu cechuje się względną stabilnością i zdecydowanie wyższymi średnimi wskaźnikami finansowymi w relacji do przedsiębiorców funkcjonujących w omawianej branży. Wahania analizowanych wielkości finansowych wydają się przede wszystkim skutkiem wewnętrznych decyzji zarządzających, a nie szerokiego zakresu regulacji sektorowej w telekomunikacji.

B i b l i o g r a f i a

- Adamski D. (2007). Dobór obowiązków regulacyjnych na rynkach hurtowych. W: S. Piątek (red.), *Regulacja rynków telekomunikacyjnych*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe WZ UW.
- Chrzanowski A. (2007). *Stosowanie ofert ramowych w praktyce regulacyjnej*. W: S. Piątek (red.), *Regulacja rynków telekomunikacyjnych*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe WZ UW.
- Dornisch D. (1999). Dynamika konkurencji w polskim sektorze telekomunikacyjnym: regulacja, prywatyzacja i rozwój multi-sieci. W: B. Błaszczyk i A. Cylwik (red.), *Charakterystyka wybranych sektorów infrastrukturalnych i wrażliwych w gospodarce polskiej oraz możliwości ich prywatyzacji*, Raport CASE Nr 27, Warszawa.
- Galewska E. (2007). Rynki łączy dzierżawionych. W: S. Piątek (red.), *Regulacja rynków telekomunikacyjnych*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe WZ UW.
- Kloc-Evison K. i Szymczak W. (2004). Stymulowanie rozwoju GOW w kontekście harmonizacji polskiego prawa telekomunikacyjnego z prawem UE. W: M. Górczyński i R. Woodward (red.), *Innowacyjność polskiej gospodarki*, Zeszyty Innowacyjne nr 2. Warszawa: 49–51.
- Krasuski A. (2005). *Prawa telekomunikacyjne. Komentarz*. Warszawa: Wydawnictwo Prawnicze Lexis Nexis.
- Kubasik J. (2007). Walka o konkurencję na polskim rynku usług telekomunikacyjnych. W: C. Banasiński i E. Stawicki (red.), *Konkurencja w gospodarce współczesnej*. Warszawa: Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów.
- Piątek S. (2005). *Prawo telekomunikacyjne. Komentarz*. Warszawa: Wydawnictwo C.H. Beck.
- Rogański M. (2010) (red.). *Prawo telekomunikacyjne. Komentarz*. Warszawa: Wolters Kluwer Polska.
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 25 października 2004 r. w sprawie określenia rynków właściwych podlegających analizie przez Prezesa Urzędu Regulacji Telekomunikacji i Poczty, Dz. U. Nr 242, poz. 2420.
- Rzeszotarski B. (2007). Dobór obowiązków regulacyjnych na rynkach detalicznych. W: S. Piątek (red.), *Regulacja rynków telekomunikacyjnych*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe WZ UW.
- Ustawa z dnia 23 listopada 1990 r. o łączności, Dz. U. Nr 86, poz. 504 z późn. zm.
- Ustawa z dnia 9 października 1991 r. o zmianie ustawy o łączności, Dz. U. Nr 105, poz. 451.
- Ustawa z dnia 21 lipca 2000 r. – Prawo telekomunikacyjne, Dz. U. Nr 73, poz. 852 z późn. zm.
- Ustawa z dnia 16 lipca 2004 r. – Prawo telekomunikacyjne, Dz. U. Nr 171, poz. 1800 z późn. zm.
- Zalecenie Komisji z dnia 11 lutego 2003 r. w sprawie właściwych rynków produktów i usług w sektorze łączności elektronicznej podlegających regulacji *ex ante* zgodnie z dyrektywą 2002/21/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie wspólnych ram regulacyjnych sieci i usług łączności elektronicznej, Dz. Urz. WE L 114/45 z 8 maja 2003 r.
- Zalecenie Komisji z dnia 17 grudnia 2007 r. w sprawie właściwych rynków produktów i usług w sektorze łączności elektronicznej podlegających regulacji *ex ante* zgodnie z dyrektywą 2002/21/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie wspólnych ram regulacyjnych sieci i usług łączności elektronicznej, Dz. Urz. UE L 344/65 z 28 grudnia 2007 r.
- 25 decyzji Prezesa UKE wydanych w latach 2006–2012, których adresatami były podmioty wchodzące w skład Grupy TP, <http://www.uke.gov.pl/stan-analiz-rynkowych-1018>.
- 7 raportów o stanie rynku telekomunikacyjnego odpowiednio za lata 2006–2012, Urząd Komunikacji Elektronicznej, Warszawa, <http://www.uke.gov.pl/sprawozdania-z-dzialalnosci-873>.